

В'ЯЗНИЦІ В ЄВРОПІ: НАЦІОНАЛЬНІ ПРАВОВІ НОВИНИ

У цій новинній розсилці *Європейська мережа із судового захисту прав ув'язнених (European Prison Litigation Network)*, її члени та партнери по всій Європі прагнуть інформувати національних юристів та організації громадянського суспільства про найважливіші правові зміни, що стосуються тюремних питань. Ми сподіваємося, що це дозволить вам краще визначити європейські тенденції та використовувати їх у своїй юридичній практиці. Новинна розсилка охоплює правові новини у тюремній сфері **14 країн-членів Європейського Союзу, а також України, Молдови, Великої Британії та Росії**.

Ми вітаємо ваші відгуки про те, як зробити цю новинну розсилку максимально корисною для вас.

За координації Юга де Сюрмейна та Беранжера Домінічі.

ОГЛЯД ПРАВОВИХ НОВИН В ТЮРЕМНІЙ СФЕРІ

БЕРЕЗЕНЬ-ТРАВЕНЬ 2023 РОКУ

КОНТАКТ ІЗ ЗОВНІШНІМ СВІТОМ ■ У Німеччині Вищий регіональний суд підтвердив, що під час відхилення клопотань про надання відпустки адміністрація в'язниці має навести конкретні факти, які підтверджують ризик втечі або вчинення нових злочинів.

У Греції прокуратура Верховного цивільного і кримінального суду випустила [циркуляр, присвячений правам ув'язнених на відвідування тяжкохворих близьких родичів, а в разі смерті – на участь у їхньому похороні](#). Циркуляр було видано після публікації рішення ЄСПЛ, у якому було встановлено порушення у справі ув'язненого, який не міг відвідати свою хвору матір і згодом бути присутнім на її похороні.

У Польщі Комісар з прав людини виступив із заявою, в якій піддав критиці нещодавно ухвалені поправки до виконавчого кримінального кодексу, які на практиці [обмежили доступ ув'язнених до телефонних розмов](#).

У Румунії за [рекомендацією Народного адвоката](#) адміністрація пенітенціарних установ скоротила максимальний термін, упродовж якого вона має забезпечити ув'язнених конвертами та марками, з 30 до 7 днів.

В Іспанії Верховний суд постановив, що тюремні установи [повинні розглядати прохання ув'язнених про короткострокову відпустку протягом трьох місяців](#) – крім виняткових випадків. Шестимісячний термін, на який скаржився заявник у цій справі, був визнаний надмірно тривалим.

В Україні ухвалено указ про реалізацію пілотного проекту з надання [платних послуг особам, які утримуються під вартою до суду](#), включно з доступом до Інтернету та телефонного зв'язку. У зв'язку з цією постановою виникають питання, пов'язані із забезпеченням недоторканності приватного життя ув'язнених, а також із подальшим зберіганням та управлінням записами приватних повідомлень.

УМОВИ УТРИМАННЯ ■ У Бельгії Комісія з розгляду скарг встановила, що умови утримання ув'язненого, якого утримували в переповненій камері, [є порушенням статті 3 ЄКПЛ](#). Тим самим комісія, на яку в принципі покладено завдання перевірки окремих рішень, прийнятих начальником в'язниці, розглянула структурну проблему бельгійських в'язниць. Також у Бельгії було опубліковано

щорічні звіти комісій з нагляду за в'язницями, яким доручено стежити за умовами тримання ув'язнених.

У **Франції** Верховний адміністративний суд ухвалив рішення на користь НУО, які подали заяву проти жаклих умов утримання в одній із в'язниць країни, і [зобов'язав жити термінових заходів](#). У своєму рішенні Верховний суд взяв до уваги результати відвідування в'язниці членами парламенту, які суперечили обмежувальному підходу адміністративного суду першої інстанції до розгляду справи. Також у **Франції** адміністративний суд першої інстанції зобов'язав державу [вжити термінових заходів щодо поліпшення умов утримання](#) в одній із в'язниць країни. В основу свого рішення суд поклав жорсткі висновки, зроблені НПМ після відвідування цієї в'язниці кількома місяцями раніше.

У **Німеччині** Федеральний конституційний суд [постановив, що ув'язнені можуть оскаржити рішення про переведення їх до іншої установи](#) навіть після того, як переведення відбулося.

У **Литві** відкриється [сьомий «дім на півдорозі»](#) (реабілітаційний центр), що спеціалізується на підготовці ув'язнених до звільнення.

У **Польщі** Уповноважений з прав людини виступив із заявою, в якій піддав критиці [практику відмови ув'язненим у праві носити власний одяг](#) у напіввідкритих пенітенціарних установах.

В **Іспанії** [протокол, підписаний між Центральним управлінням в'язниць Іспанії та Управлінням в'язниць Країни Басків](#), встановив «оптимальну» і «оперативну» (тобто максимальну) кількість ув'язнених для кожної з трьох в'язниць Країни Басків.

ЗДОРОВ'Я ■ В **Австрії** внаслідок внесення змін до Кримінального кодексу та Закону про в'язниці десятки людей, яких утримують під вартою в режимі превентивного ув'язнення, можуть бути звільнені у вересні 2023 року [без належної підготовки до їхньої реінтеграції в суспільство](#).

У **Болгарії** адміністративний суд визнав прийнятною скаргу ув'язненої-інваліда на нелюдське і таке, що принижує гідність, поводження, оскільки [адміністрація в'язниці не представила її в компетентну комісію для підтвердження інвалідності](#). У підсумку адміністрація в'язниці вжила відповідних заходів, і суд припинив провадження у справі, не розглядаючи її по суті.

У **Литві** Омбудсмен [опублікував доповідь](#), у якій виявив низку недоліків у профілактиці та лікуванні інфекційних захворювань у місцях позбавлення волі (гепатит В і С, туберкульоз, ВІЛ/СНІД і захворювання, що передаються статевим шляхом).

У **Молдові** система тюремної охорони здоров'я, як і раніше, страждає від різних недоліків, про що йдеться в [нещодавньому спільному поданні НУО Promo-LEX та EPLN в ООН](#).

У **Польщі** Міністерство юстиції [виступило проти пропозиції забезпечити ув'язнених неінвазивними методами діагностики гепатиту С](#), мотивуючи це тим, що медичні послуги, які пропонуються ув'язненим, не повинні відрізнятися від тих, які доступні у звичайній системі охорони здоров'я.

У **Португалії** апеляційний суд [відхилив клопотання ув'язненого, який просив перевести його з тюремної лікарні в цивільну психіатричну лікарню](#) для відбування покарання після того, як на нього напали інші ув'язнені.

УВ'ЯЗНЕНІ ІНОЗЕМЦІ ■ В **Угорщині** ухвалено [указ про звільнення з в'язниць іноземних громадян, визнаних винними в торгівлі людьми](#). Люди, звільнені відповідно до цього нового механізму, повинні покинути країну протягом трьох днів. На практиці контроль за ними відсутній.

ДОВІЧНЕ УВ'ЯЗНЕННЯ ■ У **Німеччині** Федеральний конституційний суд ухвалив, що під час розгляду клопотань довічно засуджених про умовно-дострокове звільнення компетентні суди мають [брати до уваги вік та очікувану тривалість життя заявника](#), а також ризик повторного скоєння злочину та вже відбутий строк.

ЄСПЛ поінформував уряд **Молдови** про справу, що стосується [доступу ув'язненого, засудженого до довічного ув'язнення, до освіти](#).

КРИМІНАЛЬНЕ ПРАВО ■ У **Чехії** уряд оголосив про внесення низки [поправок до Кримінального кодексу, спрямованих на скорочення чисельності ув'язнених](#), оскільки в країні спостерігається високий рівень позбавлення волі порівняно із середнім показником по ЄС.

У **Німеччині** низка [поправок до Кримінального кодексу змінює норму переведення неоплаченого кримінально-правового штрафу в покарання у вигляді позбавлення волі](#). Поправки також передбачають зниження кількості осіб, які підлягають прийманню до центрів лікування алкоголізму та наркоманії у зв'язку зі скоєнням кримінальних злочинів, що призведе до збільшення кількості осіб з наркотичною та алкогольною залежністю у звичайній пенітенціарній системі.

У **Литві** [поправки до Кримінального кодексу збільшили поріг шкоди](#), заподіяної деякими майновими, економічними та фінансовими правопорушеннями, що визначає тяжкість злочину. Відповідно, менша

кількість правопорушень кваліфікуватиметься як тяжкі злочини, що вплине на строк покарання, яке може бути призначено у вигляді позбавлення волі.

ТЮРЕМНИЙ ПЕРСОНАЛ ■ У Польщі після повідомлень ЗМІ про випадки [знущань над молодшими співробітниками в'язниць з боку їхніх начальників](#) Уповноважений із прав людини запросив у Тюремної служби додаткову інформацію щодо масштабів цього явища і заходів, вжитих для боротьби з ним.

У Португалії генеральний директор служби реінтеграції та пенітенціарних установ Португалії попередив про [брак персоналу у в'язницях і старіння тюремних охоронців і техніків](#), середній вік яких перевищує 50 років.

В'ЯЗНИЦІ У ВОЄННИЙ ЧАС ■ У Росії група депутатів запропонувала внести зміни до закону «Про військову службу», які [дають змогу укладати контракти на проходження військової служби з особами, які мають судимість, і звільняти засуджених, які уклали контракт на проходження військової служби](#). Це відбувалося на тлі масового вербування ув'язнених російською приватною військовою компанією «Вагнер» і російською владою для участі у війні в Україні.

ПРОЦЕСУАЛЬНІ ПРАВА ■ У Болгарії *Болгарський Гельсінський комітет* випустив перший у країні [Посібник із самостійного ведення судових процесів для ув'язнених](#). Також у Болгарії адміністративні суди продовжують присуджувати дуже низькі суми компенсацій за нелюдське і таке, що принижує гідність, поводження з ув'язненими, яких утримують у поганих умовах утримання.

У Польщі Уповноважений з прав людини [закликав змінити порядок розгляду скарг](#) у в'язницях, оскільки наявна система не забезпечує ретельного та ефективного розслідування скарг, внаслідок ухвалених у 2022 році поправок.

У Португалії апеляційний суд ухвалив, що якщо ув'язнений, якого утримують під домашнім арештом, не виконав своїх зобов'язань і може домогтися заміни покарання на позбавлення волі, компетентний суд [має заслухати його під загрозою недійсності та належним чином обґрунтувати своє рішення](#).

ВИБОРЧЕ ПРАВО ■ Десятки ув'язнених звернулися ЄСПЛ проти Болгарії зі скаргами на заборону голосування на парламентських виборах у квітні 2023 року.

У Греції прокуратура Верховного суду з цивільних і кримінальних справ [ухвалила рішення про те, що додаткове покарання у вигляді позбавлення права голосу, призначене деяким ув'язненим до набрання чинності новим кримінальним кодексом, припиняє своє існування](#). Тим самим вона дозволила ув'язненим узяти участь у парламентських виборах у Греції в травні 2023 року.

БЕЗПЕКА ■ У Бельгії Апеляційний суд визнав, що [обшук із роздяганням і пригинанням обвинувачених у справі про вибухи в Брюсселі 2016 року перед доставкою до суду для участі в судовому засіданні не мав під собою законних підстав, і зобов'язав бельгійську владу припинити цю практику](#).

В Угорщині уряд опублікував законопроект, спрямований на внесення змін до Закону про в'язниці. У законопроекті пропонується запровадити [систему оцінювання ув'язнених](#), поведінка яких у поєднанні з механізмом нарахування або зняття балів визначатиме їхню класифікацію та віднесення до різних категорій режиму утримання.

В Іспанії адміністрація каталонських в'язниць і кілька профспілок тюремних службовців підписали план дій щодо підвищення безпеки в каталонських в'язницях, який [зазнав широкої критики з боку місцевих НУО](#). Також в Іспанії уряд Каталонії уклав контракт із приватною охоронною компанією на розробку [системи штучного інтелекту на основі біометричного розпізнавання для запобігання інцидентам](#) в одній із в'язниць регіону.

У Великій Британії [поправки до правил, що регулюють дисципліну у в'язницях і установах для неповнолітніх правопорушників](#), наділяють суддю повноваженнями оцінювати, чи було справу передано йому належним чином, і, якщо ні, повертати питання начальнику в'язниці.

КОРИГУВАННЯ ВИРОКУ ■ У Росії Конституційний суд дав рекомендації щодо [перерахунку термінів позбавлення волі ув'язненим, помилково направленим у колонію з більш суворою режимом](#). Також у Росії поправки до Кримінального кодексу [скасували віковий ценз, після досягнення якого не можна призначати покарання у вигляді обов'язкових робіт](#). Ця зміна перегукується з планами ФСВП і Мін'юсту Росії щодо активного залучення ув'язнених до виконання державних і приватних комерційних контрактів ФСВП.

У Великій Британії Високий суд визнав незаконними [правила Ради з умовно-дострокового звільнення, які забороняють співробітникам в'язниць і служб пробації, а також психологам надавати](#)

[думку чи рекомендації](#) стосовно придатності ув'язненого до звільнення або переходу на відкриті умови утримання. Також у **Великій Британії** Верховний суд дав вказівки щодо належних [рамок оцінки ризиків, яку Рада з умовно-дострокового звільнення повинна проводити щодо ув'язнених, які відбувають остаточні строки покарання](#), і щодо того, як Рада з умовно-дострокового звільнення може використовувати недоведені твердження, зроблені щодо ув'язненого.

САМОГУБСТВО ■ В Іспанії Баскська тюремна адміністрація ухвалила новий протокол щодо запобігання самогубствам у в'язницях. Серед інших заходів протокол посилює роль так званих «ув'язнених, що надають підтримку», яким доручено надавати допомогу і супроводжувати ув'язнених із суїцидальними нахилами, які проходять спеціальне навчання і отримуватимуть за це винагороду.

ТОРТУРИ ТА ЖОРСТОКЕ ПОВЕДЖЕННЯ ■ В Україні було встановлено [нову процедуру примусового годування ув'язнених](#), які відмовляються від прийому їжі. Внаслідок численних недоліків можна стверджувати, що нова процедура не відповідає вимогам, встановленим у практиці ЄСПЛ та ЄКПП.

ЧИТАЙТЕ ПОВНУ ВЕРСІЮ НА НАШОМУ САЙТІ>>

Особлива подяка нашим [членам та асоційованим партнерам](#) за спільну роботу над цією новинною розсилкою!

**EUROPEAN
PRISON
LITIGATION
NETWORK**

www.prisonlitigation.org

21 тер рю Вольтер

75011 Париж

Франція

contact@prisonlitigation.org

Ця новинна розсилка фінансується Європейським Союзом та Фондом Роберта Карра. Проте висловлені погляди та думки належать виключно авторам і не обов'язково відображають думку Європейського Союзу, Європейської комісії чи Фонду Роберта Карра. Ні Європейський Союз, ні Європейська комісія, ні Фонд Роберта Карра не несуть за них відповідальності.

**ROBERT
CARR
FUND** For civil
society
networks

